

28.14x39.45	1/4	6 עמוד	שבת - מקור ראשון	08/2024	91385798-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

” בני משפחת אבוחצירא היו האבות המייסדים של הספרדיות הדתית בישראל. הם בנו משהו חדש כי לא היה להם פה מודל לחיקוי

רפאל בלולו, 6' עמ'

צילום: אריק סולטן

שלוש בבות

הסרט התיעודי על שושלת אבוחצירא מציג את סיפורם של הבנא סאלי, אחיו הבנא חאקי וצאצאיהם, והאופן שבו עיצבו את הספרדיות הישראלית החדשה. בשיחה עם היוצר, רפאל בלולו, הוא מתרפק על דמויותיהם של הצדיקים המרוקאים שהיו גיבורי ילדותו, ומברך על השינוי שחל ביחסו של עולם הקולנוע הישראלי ליצירות מסוג זה / אלישיב רייכנר / צילום: אריק סולטן

במרוקו הוא היה אמן על מערכת היחסים של היהודים עם השלטונות, עזר למי שהי סתבך איתם, וקיים משתה שנתי לשלטון הצרפתי והשלטון הערבי כדי לחזק את הקשרים איתם. בהמשך, להבדיל, הוא עשה את זה גם בישראל. בחלוקה בינו ובין הבנא סאלי אפשר לומר שהוא היה מנכ"ל המוס"ד דות, והבנא סאלי היה ראש הישיבה".

המנהיגות התורנית והפוליטית שלו מזי כירה במידה רבה את הרב עובדיה יוסף שבלט אחריו.

"זה נכון. הוא אומנם היה הרב הראשי של רמלה ולוד, אבל נתפס בעיני רבים כרב הראשי הספרדי. הבית שלו היה מלא אנשים בכל שעה ופתוח לכל אדם, והוא התגלה לי כרמות אקטיבית מאוד. הייתה לו תפיסה איגודית סוציאליזציה חברתית, ולכן הוא המציא את הרעיון של ועד הרבני נים הספרדים בישראל. הוא היה ממלכתי, והתפיסה שלו לא הייתה חרדית. הדת הייתה המרכז והתודעה הייתה משיחית, שיש פה גאולה. הוא גם דאג להכניס רבנים ספרדים לתפקידי רבנות".

אחד מאותם רבנים היה סבו של בלולו, הרב שמעון פרץ. "סבא שלי היה רב בהכשרתו, ובמרוקו הוא לימד והיה שותף וסופר סת"ם. כשהוא הגיע לישראל הוא לא מצא עבודה כמלמד, ובמשך מספר שנים

על זה שהסבא הגדול שלי היה חבר של הבנא סאלי, אבל לצערי סבא וסבתא שלי נפטרו לפני שהספקתי לחקור אותם".

חיבוק מהמפד"ל

המוטיבציה הראשונית של בלולו הייתה להתמקד בבנא סאלי, אבל עד מהרה הוא הגיע גם לאתיו. "גיליתי שקשה מאוד לעי קוב אחרי הביוגרפיה של הבנא סאלי, כי זו ביוגרפיה שבעל פה. הוא נולד בסוף המאה ה-19, והפך עוד בחייו לרמות מיתולוגית שהרבה מהסיפורים שנקשרו בה הם מיתור לוגיים. קולנוע אוהב לייצר דמות מורכבת, פגיעה ומהורהרת, שיש לה ספקות, והיה קשה מאוד למצוא את זה בבנא סאלי. ואז 'גיליתי' גם את הבנא חאקי".

הבנא חאקי, הרב יצחק אבוחצירא, היה צעיר מאחיו הבנא סאלי בשש שנים. הוא עלה לארץ ממרוקו מיד לאחר הקמת המדינה, וזמן קצר לאחר מכן מונה לרב הראשי של רמלה ולוד. היה חבר במועצת הריבנות הראשית, ועמד בראש "ארגון הרבנים הספרדים ועדות המזרח בארץ ישראל".

"הבנא חאקי היה מנהיג ציוני ספרדי מהגדולים שהיו במאה העשרים", אומר בלולו. "כמו אחרים במשפחת אבוחצירא הוא ידע להנהיג קהילות, לייצר בריתות וחיבורים, להוביל ולהיות אקטיבי. כבר

"הבנא ברוך", ואהרן אבוחצירא, שנטלו את המושכות מאבותיהם והיו מעורבים בעיצוב התרבות, החברה והפוליטיקה הישראלית. הסרט הוקרן לראשונה בפסטיבל דוקאבי בחודש מאי האחרון, ובשבוע שעבר בפסטיבל דוקאטקסט בספרייה הלאומית.

אחרי שכבר ביים בעבר סרטים על גיי בורי תרבות מזרחיים, כמו רבי דוד בוזגלו ו'קליין כהנוב, יצירת סרט על הבנא סאלי הייתה במונח מסוים דבר טבעי ומתבקש. "קולנוע תיעודי הוא עסק שמונע משוקה", אומר בלולו. "עושים אותו אנשים שמרגישים צורך, בהילות, שליחות ואובססיה, כי הוא לא משתלם. זו לא פרנסה קלה. אנשים שעוסקים בקולנוע דוקומנטרי רוצים לספר סיפור של מקום, תרבה, זהות ופוליטיקה. "כשאנשים מהדרור שלי, שגדלו בבית מרוקאי מסורתית, מסתכלים על דמויות המופת והאנשים שלאורם גדלו ועוצבו, ושכאמזעזעו גם הזהות הישראלית שלהם התעצבה, אז ודאי שהבנא סאלי הוא אחת הדמויות הללו. הבנא סאלי הוא דמות משמעותית בכל בית מרוקאי ישראלי, הוא חלק ממרקם החיים שלנו. לחקור דמות כמו הבנא סאלי זה במידה מסוימת לחקור את עצמי ואת המשפחה שלי. סבא-רבא שלי, רבי ישועה פרץ, היה חברותא של הבנא סאלי במרוקו. גדלתי

רפאל בלולו היה בן שלוש בלבד כאשר הבנא סאלי, רבי ישראל אבוחצירא, הלך לעולמו לפני ארבעים שנה. הוא אומנם לא זכה לראותו בחייו, אבל דמור תו של הצדיק תמיד הייתה ברקע, בבית משפחת בלולו בגבעת המורה שבעפולה.

"אני זוכר נסיעות למתחם הקבר מהתקופה שבה הייתי ילד בבית הספר היסודי, בסוף שנות השמונים", מתאר בלולו. "היינו נפגשים ליד המכולת של נחמיאס, בעיי קר נשים וילדים. אני זוכר סירים ושמיכות צמר, אני זוכר את הקבר ומשטח הארמה סביבו, את הנרות, פחי המתכת והמדורות. הייתי חוזר משם עם חוט אדום לשמידה, ומשוויץ בו אחר כך בבית הספר. אני זוכר איך התווכחתי עם שני חברים מהכיתה מה הבנא סאלי יכול לעשות למי שמזולז בו. היינו מדמיינים אותו כסוג של גיבור-על שמגן על כל מי שזוקק לעזרה, ופוגע במי שמזולז בקב"ה או בדת. בשכונה שלנו היו אז רק מרוקאים. חיינו בכועה שהייתה חלק מישראל, אבל גם קצת אקסטרטוריה".

עשרות שנים אחרי, יוצא לאור סרטו התיעודי של בלולו "הצדיק האחרון: שור של אבוחצירא", המספר את סיפורו של משפחת אבוחצירא, מהדרור של הבנא סאלי ואחיו הצעיר רבי יצחק אבוחצירא, "הבנא חאקי", ועד לדור ילדיהם - רבי ברוך,

91385797-9	08/2024	מקור ראשון - שבת	עמוד 7	2/4	13.73x31.82
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

"הבבא סאלי הוא דמות משמעותית בכל בית מרוקאי ישראלי, הוא חלק ממרקם החיים שלנו. לחקור דמות כזו זה במידה מסוימת לחקור את עצמי ואת המשפחה שלי. סבא־רבא שלי, רבי ישועה פרץ, היה חברותא של הבבא סאלי במרוקו, אבל לצערי סבא וסבתא שלי נפטרו לפני שהספקתי לחקור אותם"

"אם השר זוהר יעביר את הרפורמה וקנה המידה המרכזי למימון סרטים יהיה פופולריות, לא יהיו סרטים על הבבא סאלי, על ש"ס, על השואה וגם לא על 7 באוקטובר. הקולנוע התיעודי לא מוכר כרטיסים, אלא הולך בעיקר לטלוויזיה. לאמנות ולתרבות יש ערך רוחני"

היה נוסע מעפולה לעבוד במפעלים בסדום וחזר רק לשבתות. הבבא חאקי סייע לו וסידר לו תפקיד ברבנות של עפולה. כמו סבא שלי היו עוד אלפים שהוא סייע להם". מבחינה פוליטית היה הבבא חאקי, בעידן שקדם לש"ס, מחובר לציבור הדתי־לאומי, גייס תלמידים לזרם הממלכת־יודתי, והביא לא מעט קולות למפד"ל. "במרוקו היה הבבא חאקי מנהיג פריפריאלי. משפחת אבו־צירא גרה במחוז תאפילאלת, בפריפריה, באזור מדברי דליל באוכלוסייה. התודעה הדתית שלה הייתה תודעה של מדבר, סגפנות, צמי צום וקבלה. בארץ הוא הפך להיות מנהיג בולט. המפד"ל חיבבו אותו והבינו את הערך האלקטורלי שלו. בהמשך הם גם הוציאו בעזרתו מכתבי תמיכה מהבבא סאלי".

הבבא חאקי נהרג בתאונת דרכים בשנת 1970, כשחזר מביקור בנתיבות אצל אחיו הבבא סאלי. הוא היה בן 74 במותו והותיר אחריו 12 ילדים, שרבים מהם עסקו ועדי סקים בפעילות ציבורית. אחד המוכרים שבהם, שהוא גם אחד המרואיינים המרתקים בסרט, הוא אהרן אבו־צירא, שכיהן כחבר כנסת במשך שנים רבות, כשר בממשלות ישראל וכראש עיריית רמלה. אבו־צירא לא זכה לראות את הסרט שעדי סק במשפחתו; הוא נפטר לפני כמעט שלוש שנים, לאחר שהתראיין לסרט. <<

25.29x30.55	3/4	8 עמוד	שבת - מקור ראשון	08/2024	91385799-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

צילום: עידן גליקזליג

« אהרן אבוהצירא בעצם המשיך את ההנהגה של אביו, אבל במישורים אחרים. »

”מי שהחליף את הבבא האקי ברבנות רמלה היה בנו, הרב אברהם. אהרן הלך ליישיבה בכפר הרא”ה והגיע לשם עם ביטחון עצמי כבן ונכד לשושלת רבנים מוכרת. היה לו את כישרון המנהיגות של המשפחה, אבל הוא היה גם ציונידתי קלאסי עם כיפה סרוגה, ממלכתית ומתון. כפוליטיקאי, השאיפה שלו לא הייתה להיות שר עדתי ולעסוק בתחומי דת, אלא להיות שר חוץ או ביטחון. הוא לא התכחש לזהות המירוקאית שלו ולא לזהות הדתית-לאומית שלו, אבל שאף להיות שותף בנייהול המדינה. כבר כשהוא זכה בראשות העיר רמלה, המפד”ל ראתה בו מוקד משיכה כי הוא היה צעיר, רוט, אינטליגנטי, כריזמטי ומרשים. בהמשך הוא הגיע למקום השלישי ברשימת המפד”ל, והביא למפלגה קהל של בוחרים מזרחיים מסורתיים מהיישובים והשכונות.”

תאפילאלת של ישראל

לעומת הבבא האקי, שפעל בארץ מראשית ימי המדינה, הבבא סאלי עלה לישראל עם משפחתו בשנת 1951, אך כעבור כמה שנים היגר לצרפת, משם לתוניסיה ואז בחזרה למרוקו. הוא חזר לישראל רק בשנת 1964, בגיל 75, והי בה בסך הכול עוד עשרים שנה. “כשהבבא סאלי מגיע לישראל, בראש שלו ישראל זו ירושלים. הוא בא לפה ורואה מדינה חילונית מודרנית, וזה שבר גדול עבורו מבחינה רוחנית”, מסביר בלולו את ההחלטה לעזוב את ארץ הקודש. “כל מי שדיברתי איתו על העלייה של הבבא סאלי נתן תחושה שהיה לו צער על היהדות בארץ”.

שש שנים לאחר שובו ארצה השתקע הבבא סאלי בנתיבות, ובגיל 80 החל לקבל שם קהל גדול, עד פטירתו. נריה כנפו, נינו של הבבא האקי, אומר בסרט שלא במקרה השתקעו רבני משפחת אבוהצירא בפריפריה. “כשארם יוצא לדרך של חמש שעות נסיעה כדי לפגוש רב, זה כבר מעורר בו תהליך פסיכולוגי עמוק של הכנה לקבלת ברכה”, אומר כנפו. “הוא כל כך רוצה את הברכה, שהוא מוכן לעצור יום שלם בחיים כדי לנסוע עד נתיבות, והוא יחזור אחרת למקום שממנו הוא בא”.

“נתיבות היא תאפילאלת של ישראל”, מוסיף בלולו. “מנהיגי העיר הזמינו ומשכו את הבבא סאלי לשם, והוא מצא את מקומו בעיר המרוקאית והדתית. הוא לא היה רב אקטיבי, לא חיפש קהל ולא רצה להחזיר בתשובה. הוא רצה להתברר דד וללמוד בקהילה שמתאימה לו. משבר האמונה והצורך של אנשים בתשובות הם שהביאו את הקהל אליו, לדירת השיכון בת ה-45 מטרים שבה התגורר. באידיאל שלו הוא רצה ללמוד, אבל הוא הכיר את מעמדו ואת הצורך של הציבור. הוא הקשיב לאנשים, בירך אותם, החזיק אותם בצערם, נתן עצות ובירך. אלפי אנשים מעידים שזה עזר להם”.

בלולו מוסיף ואומר שהבבא סאלי קידש את נתיבות והפך אותה לעיר קודש. הוא צופה שבעתיד יתייחסו אליה כמו

“הבבא ברוך (בתמונה) היה מנהיג מדהים. הוא ישב בכלא, אבל חזר בתשובה. הוא לא רצה או אנס אלא הסתבך בניהול לא נכון של כספים, ואבא שלו היה מגיע אליו לכלא ומתקן אותו. בעיניי זה סיפור יפה ויהודי. התקשורת שחטה אותו עם טקסטים גזעניים שהיום כבר לא כותבים בעיתון”

“אני לא מסכים איתך. קודם כול, מה שקורה בציון הקבר של הבבא סאלי הוא הרבה בזכותו. הוא גם מי שהגה את ההילול לה. הבבא ברוך הוא תמהיל של החרדיות הספרדית החדשה, שבמידה מסוימת הייתה הדרך של אבא שלו, יחד עם דרכו הציבורית של דודו הבבא האקי. בעצם בני משפחת אבוהצירא היו האבות המייסדים של הספרדיות הדתית בישראל, והם בנו משהו חדש כי לא היה להם פה מודל לחיקוי. זו רבנות שהיא גם הלכתית רוחנית, אבל גם מנהיגה קהילה ומקימה מוסדות. גם לי יש ביקורת על היעדר לימודי ליבה במוסדות שהוקמו, על הפוליטיקה של ש”ס ועל החרדיות שלהם, אבל זו לא בעיה שקשורה רק לבבא ברוך.

“הבבא ברוך היה מנהיג מדהים בשנות השמונים והתשעים, ועם זאת שהוא ישב בכלא, אני חושב שהוא חזר בתשובה. הוא לא רצה או אנס, אלא הסתבך בניהול לא

לערי קודש אחרות, כגון טבריה וצפת, שחיו בהן תנאים ורבנים. “תושבי נתיבות גם מייחסים את שגשוגה של העיר לצדיקים שקבורים בה, ובראשם הבבא סאלי”. ולצד זה, יש גם ביקורת על הצד המסחרי שנכנס להצרות הצידיקים. היא מתבטאת גם בסצנה האחרונה בסרט, שרואים בה כיצד הדלקת הנר המרכזי בהילולה נמכה רת בסכום של חצי מיליון שקלים.

“מי שיש לו בעיה עם המסחר, יש לו בעיה עם הקפיטליזם. אנחנו חיים בעיר דן שבו מייצרים בובות קטנות של הרצל ובנגוריון. זה מסחור של הציונות, או זה אומר שהציונות היא צינית? תרבות הפופ של המסורתי והחרדי היא דיוקן של הרבי מלובביץ’ או הבבא סאלי, או נרות שמעורטרים בדיוקן של רב אחר. זה חלק מהקפיטליזציה, וזה חוצה מגדרים ותרבויות.

“הסעודה שהוכרת, שמסיימת את הסרט, היא מבחינתי כמו גאלה או דינר במוזיאון תל-אביב שמגייסים בו מיליון שקלים מאנשי ההון של ישראל. גם שם יש מכירה של הפצים. צריך לזכור שיש קרית חינוך על שם הבבא סאלי, עם מוסדות שלומדים בהם אלפי תלמידים מגיל גן ועד ישיבה, אז מה זה 500 אלף שקלים שגויסו בשבילם? כל כסף ציבורי שמגיע מתרומות צריך להיות תחת ביקורת, אבל במקרה הזה אני לא רואה בזה דבר פסול אלא גיוס כספים למערכת”.

הסרט של בלולו עוסק גם בדמותו של רבי ברוך אבוהצירא, הבבא ברוך, בנו של הבבא סאלי, שמאז פטירת אביו מנהל את חצרו בנתיבות. “הבבא ברוך הוא דמות קריטית וחשובה”, אומר בלולו, “הוא אולי מי שהמציא את הבבא סאלי מחדש בישראל, וגם ייסד את הענף החרדי במשפחה, שאליו התווספו אחר כך דמויות נוספות”. לבאורה הבבא ברוך, שהיה פעיל גם בעולם הפוליטי וישב בכלא לאחר שהורשע בלקיחת שוחד, לא הצליח למלא את החלל שהותיר אביו.

מתפללים בקבר הבבא סאלי בנתיבות צילום: יונתן זינדל, פלאש 90

24.61x30.08	4/4	9 עמוד	שבת -	מקור ראשון	08/2024	91385800-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790						

החשובים בעולם, הוא 'חמדה' של שמי זר-חין, שמספר סיפור על זוג ישראלים שמת-רחש ברמת הגולן. רוב הסרטים לא עוסקים בשאלות של כיבוש ופולטיקנים, למרות שאני חושב שטוב לשאול שאלות גם על הכיבוש, כי הפולטיקנים הם חלק מהסיפור הישראלי. כמי שרואה כמעט את כל הסרטים שנעשים בישראל, אני אומר לך שרובם עוסקים בצבא, שואה, קיבוץ, מלחמת ישראל, המשפחה הישראלית. אם השר יעביר את הרפורמה הזאת בגלל שיקולים פוליטיים, לא יהיו סרטים על הכבא סאלי, לא על ש"ס, לא על השואה, לא על החברה הישראלית וגם לא על שבעה באוקטובר".

איך אתה מציב לפתור את בעיית הגיוון, שגם אתה מודה שהיא קיימת?

"לעשות מה שפוליטיקאים לא אוהבים לעשות, ולחשוב עשר או עשרים שנה קדימה. השר יכול להשקיע 400 מיליון שקלים בשנה בתשתיות של לימודי קר לנוע ותרבות לילדים. שילד בן שש יגיע במצלמה, יצייר. כשזה יקרה, אז בעפולה, במגדל העמק, באום אל-פחם ובעתניאל יצמחו ילדים שהתרבות היא חלק אינטגרלי מהזהות שלהם. חלקם יהיו קולנוענים וחלקם מוזיקאים או ציירים והם יספרו את הסיפור של המקום שלהם, כמו שאני גרתי על הכבא סאלי וסיפרתי את הסיפור שלו. זה הפתרון הקשה, אבל לזה קוראים מדיניות ציבורית".

וגם יוצרים מזרחים, אבל זה עדיין לא מספיק. השר זוהר מבקש לשנות את השיטה כך שמי שמוכר יותר כרטיסים ייתמך יותר, כלומר שקנה המידה המרכזי למימון יהיה פופולריות. הבעיה היא שהקולנוע התיעודי לא מוכר כרטיסים, אלא הולך בעיקר לטלוויזיה. אתה לא יכול למרוד סרטים רק על ידי פופולריות כי קולנוע ואמנות, גם אם זה נשמע קלישאה, הם הנישמה שלנו. אם נחיה רק בהשרדות, אז מה שווים החיים האלה.

"לאמנות ולתרבות יש ערך רוחני והותי, הם מעניקים לנו משמעות, ואנחנו מספרים דרכם את הסיפור היהודי הישראלי. אם ישראל תחדל לחילה להתקיים, ויישמר רק הארד-דיסק עם הסרטים שנעשו עליה, הוא זה שילמד עלינו. אנחנו מייצרים את השכיכות הארכיאולוגיות של החברה הישראלית. אם המדד יהיה רק פופולריות, זה יחסל את הקולנוע הדוקומנטרי. אם הסרט על הכבא סאלי לא היה פופולרי, אז אין לו חשיבות? אם תשאיר את הקולנוע רק במרד של פולריות, תייצר רק עוד האג'נדרל".

מצד שני, יש היום סרטים שמקבלים תמיכה רק בגלל השתתפותם בפסטיבלי לים בחוף ל. רבים מהסרטים הללו מתקבלים לשם כי הם יוצאים נגד המדינה, ובאופן כמעט לא צופים בהם.

"אני לא חושב שזה נכון. הסרט שהתקבל עכשיו לפסטיבל טרונוט, אחד מחמשת

ומתגוררים ביפו. כלולו מגדיר את עצמו כמסורתי. "לפעמים יותר, לפעמים פחות. אני מאוד אוהב את הדת, עוסק כל הזמן בשאלות של זהות יהודית, מרגיש אשם שאני לא שומר מצוות, ומוטרד מההינוך של הילדים".

איך עולם התרבות מגיב לעשייה הרדיקלית מנטרית שלך?

"כשהתחלתי לעשות סרטי דוקו, לפני למעלה מעשור, התגובות בקרנות היו קצת יותר קשות. אחרי ההצעה שהגשתי לסרט על רבי דוד בוזגלו, שתוארתי בה עד כמה הוא משמעותי וחשוב כמשורר עברי, מיישהו באחת הקרנות הגיב: בגלל שהוא מרוקאי הוא צריך לקבל כסף? חשבתי אז שקודם כול זה בכלל לא נאמר בהצעה, אבל גם אם יש בעיות, שגיב באופן קרנקרטי. זכותו לא לאהוב את ההצעה, אבל למה להגיב כך? הרגשתי שהיצירה שלי מפעילה אצל אנשים מסוימים מנגנונים של התגוננות. אתה רוצה לספר היסטוריה נוספת, וגם כשהמילה 'אפליה' לא נאמרת, זה גורם להם להתגונן. אחרי כמה שנים וכמה סרטים אני מזהה פתיחות ואהדה.

"הסרט על משפחת אבוהצירא התקבל באהדה גדולה. רוב האנשים שצופים אומרים לי 'לא הכרנו את הסיפור, הוא לימד אותנו הרבה'. קובי מידן אמר לי בריאיון 'למדתי הרבה, חזרתי לקובי מידן הצעיר ואני מכה על חטא'. היו תגובות אהדות גם מאנשים שזה לא העולם שלהם, שגדלו בחברה חילונית לחלוטין. הרוח השתנתה, פחות מזלזלים. זה מרגיש בעיקר אצל בני הדור הצעיר יותר, שנולדו בשנות השבעים והשמנונים".

בציון של הכבא סאלי וגם בהצרות צדיקים אחרים רואים היום קהל מגוון יותר.

"הסיפור של 'הצדיק' הוא לא מרוקאי בלבד. תראה את הציון של הרבי מלובביץ' בארה"ב, תראה את אומן. אם אתה מסתכל על הרבנים המרכזיים של שושלת אבוהצירא היום, רוב החסידים שלהם הם אשכנזים. בשנת '88 כשנסעתי להילולה הייתי במרחב מרוקאי בעיקרו, היום ההילולה היא עמך ישראל, וזו גם האידיאולוגיה שמוסדות הכבא סאלי מקדמים. אתה רואה בציון את כולם - אשכנזים וספרדים, עשירים ועניים, היפסטרס, המון חיילים, כולל רוסים וחילונים. ביליתי השנה המון בנתיבות וראיתי הרבה מאוד חיילים שהגיעו מהמלחמה בוכים על הקבר של הכבא סאלי, מבקשים ברכה".

הבבא חאקי

נכון של כספים. יש שיגידו שהוא שילם מחיר גבוה מדי בגלל אפליה, אבל גם אם זה לא המצב, הוא שילם את חובו, ואבא שלו היה מגיע אליו באופן קבוע לכלא ומתקן אותו. בעיניי זה סיפור יפה ויהודי. אביו עבד איתו על המידות ואהב אותו, וזה דבר מרפא. הבבא ברוך תיקן את עצמו. זה נכון שהוא לא הכבא סאלי, אבל הוא כמו בנים אחרים של רבנים, שמשווים אותם לאבותיהם. הנעליים היו גדולות, וכל בן אחר היה מתקשה לקבל את ההכרה המלאה. צריך לזכור גם שהתקשורת שחטה אותו וזכה לו. כשהבבא ברוך נכנס לצייבוריות הישראלית יצאו נגדו בטקסטים גזעניים שהיום כבר לא כותבים בעיתון".

ובכל זאת, היו לו גם מאבקים פנימיים, עם הצרות צדיקים אחרים בנתיבות.

"נכון, יש פוליטיקה. כוח מביא איתו פוליטיקה. גם הבבא ברוך וש"ס ידעו יחסי אהבה-עוינות, ואני מעריך שגם בבבא סאלי מן הסתם עשו שימוש. הוא לא היה אדם עם הכרה פוליטית, ובמיוחד לאחר מותו הוא הפך לדמות שסוחרים בה פוליטית ורוחנית. ועדיין אצל צפון אפריקאים יש מושג של זכות אבות. מי שקוראים לו אבוהצירא וקשור לשושלת, זה כבר אומר עליו משהו שקשה להסביר במילים".

מוטרד מהרפורמה

כלולו מכהן היום כלקטור בכמה קרנות קולנוע, וכיו"ר ועדת הקולנוע והטלוויזיה של מועצת הפיס לתרבות ולאמנות. כמו יוצרים דוקומנטריים רבים, הוא מוטרד בימים אלו מהרפורמה בתקציבי הקולנוע שמוביל שר התרבות מיקי זוהר.

"יש בעיה של היעדר גיוון בתרבות הישראלית", הוא מסכים. "אומנם אני חנו משתפרים, אבל זה תהליך שדורש סבלנות. זה נכון שהקולנוע הוא תרבות שעדיין נשלטת ברובה על ידי חילונים אשכנזים והם אלו שמכתיבים את הטון, אבל יש תהליך הדרגתי של כניסת יותר יוצרים חרדים, ציונים-דתיים, הרבה נשים

האשכנזים נוהרים

רפאל כלולו (43) גדל כאמור בגבעת המורה בעפולה, שם מתגוררת משפחתו עד היום. שני הוריו עלו ממרוקו. "הצד של אבא שלי היה עירוני ומסורתי, כזה שבא לבית הכנסת בשבת אבל גם מעשן. אימא שלי באה ממשפחה מאוד דתית. למדתי במוסדות ממלכתיים עם חברים מסורתיים, ובקיץ הלכתי לקייטנות של 'אל המעיין'".

לאחר שליחות מטעם הסוכנות במוסקבה ושירות בצה"ל, החל כלולו את לימודי הקולנוע שלו בבית הספר "קמרה אובסקור רה", וסיים אותם ב"סם שפיגל". הוא נשוי לאוריה, אשת חינוך, והם הורים לשני בנים